

## Protocol

### da la 3. radunanza generala da la Società PRO IDIOMS Engiadina

---

**Data ed ura:** venderdi, ils 20 marz 2015 a las 20.00

**Lö:** Auditori dal Parc Naziunal Svizzer a Zernez

#### Tractandas

1. Salüd
  2. Protocol (publichà sün nossa pagina d'internet [www.proidioms.ch](http://www.proidioms.ch))
  3. Rapport presidial
  4. Rendaquint e rapport revisurs da quint
  5. Müdamaint dals statuts art. 7 ed art. 9
  6. Orientaziun "Plan d'instrucziun 21"
  7. Premi idiomatic
  8. Salüd PRO IDIOMS Surselva
  9. Orientaziuns dad Urs Cadruvi, secretari general da la LR
  10. Varia
- 

#### 1. Salüd

Nossa radunanza cumainza cun musica da rock da la gruppa putera "PREFIX" e cun ün sketsch da Gian Nicolay.

Cun grond plaschair po eir quist on salüdar Domenic Toutsch a la delegaziun da la Surselva cun lur nouv president Lorenz Alig. Da la LR sun preschaints il secretari general Urs Cadruvi e Conradin Klais, implü our da la politica grondcussglier Christian Hartmann e'ls capos dal cumün da Zernez, Emil Müller e dal cumün da Scuol Christian Fanzun. A la radunanza sun preschaintas raduond 90 persunas.

#### 2. Protocol

Il protocol chi'd stat publichà sülla pagina d'internet [www.proidioms.ch](http://www.proidioms.ch) vain approvà unanimamaing davo cha l'actuara ha prelet singulas parts da tal.

#### 3. Rapport presidial

Domenic Toutsch dà üna sguard süls puncts ils plü importants chi sun capitats davo la fundaziun da nossa società. El as dumonda chi chi vess pensà cha davo 4 ons stett'na quia cun revochà la decisiun dispittavla dal Grond Cussagl tratta dal 2003, cul dret d'avair darcheu mezs d'instrucziun i'ls idioms e cul resultat cha 17 cumüns chi vaivan introdüt il rumantsch grischun in scoula sun tuornats inavo pro'ls idioms. Il fat cha trais presidents da las uniuns Pro Idioms Engiadina e

Surselva – minchün commember d'ün oter parti politic - sun rapreschantats aint il Grond Cussagl e cumbattan per noss böts demuossa, chi vain lavurà per la chosa e na per interess da partits. Domenic Toutsch es persvas, cha schi nu sajan plü avantman las finanzas per far ils mezs bsögnaivels per las scoulas, schi cha tuot tshellas fadias da vulair cultivar e mantegner noss idioms sajan inütilas. El deplorescha cha'l seguond sböz dal PI21 es darcheu gnü elavurà be dad aderents dal rumantsch grischun chi nu s' han tgnüts vi da la basa legala e chi prouvan eir cul seguond sböz d'introdüer il rumantsch grischun in nossas scoulas davu la rain via. "Id ha vulgü ün movimaint per far frunt a la lingua panaschada e quel vaina realisà" disch el. Perquai es el da l'avis chi saja uossa da trar ün strich final a regard la lingua artificiala in scoula sainz'avair temma dals manipulatur da la lingua.

#### 4. Rendaquint e rapport revisurs

Monika Toutsch preschainta il rendaquint pel temp dals 1-11-13 – 31-12-14. Causa cha dal 2014 nun ha gnü lö ingüna radunanza generala preschainta ella hoz il quint serrà giò pels 31-12-14.

total entradas	fr. 30'752.25
total sortidas	<u>fr. 11'367.75</u>
<b>Saldo</b>	<b><u>fr. 19'384.50</u></b>

#### 5. Müdamaint dals statuts art. 7 ed art. 9

La suprastanza da PIE es da l'avis chi nu fetscha dabsögn da clomar aint minch'on üna radunanza generala causa cha la gronda part da la lavur da Pro Idioms es uossa fatta.

Ella fa perquai la proposta da müdar ils art. 7 e 9 sco seguaint:

versiun actuala	versiun nouva
<p><b>art. 7 radunanza generala</b> L'organ il plü ot da la PRO IDIOMS es la radunanza generala. La radunanza vain bannida almain üna jada l'on.</p>	<p><b>art 7 radunanza generala</b> L'organ il plü ot da la PRO IDIOMS es la radunanza generala. La radunanza vain bannida tenor bsögn.</p>
<p><b>art. 9</b> La radunanza tscherna duos revisurs da quint chi controllan tuot ils affars finanziaes e dan giò minch'on ün rapport a man da la radunanza generala</p>	<p><b>art. 9</b> La radunanza tscherna duos revisurs da quint chi controllan tuot ils affars finanziaes e dan giò ün rapport a man da la radunanza generala.</p>

#### 6. Orientaziun dal Plan d'instrucziun 21

Chatrina Urech orientescha quista jada davart il seguond sböz dal Plan d'instrucziun 21 chi'd es gnü elavurà sco la prüma part dals aderents dal rumantsch grischun, sainza integrar la cuntrapart. Schabain cha'l departamaint d'educaziun ha gnü daplü d'ün on temp da surelavurar il prüm sböz dal PI21 nun haja dat ingünas müdadas substanzialas concernant la part rumantscha. Illa seguonda versiun dal PI21 vain amo adüna pretais dals scolars da scoulas idiomaticas cumpetenzas in rumantsch grischun. Il departamaint d'educaziun ignorescha ün'ulteriura jada l'autonomia dals cumüns, perquai cha tenor l'artichel 3 da la constituziun chantunala e l'artichel

18 da la ledscha da linguas chantunala decidan ils cumüns davart lur lingua da scoula. Il sböz dal plan d'instrucziun 21 esa da correger uschè, ch'el correspuonda a la basa legala e rispetta la voluntà da la gronda part da la populaziun chi viva e lavura in cumüns rumantschs.

Cha'ls cumüns sun autonomi in dumondas da lingua es gnü attestà d'incuort da la plü ota istanza svizra, nempè dal güdisch federal.

Plü inavant conferma eir il cheu dal departamaint d'educaziun, Martin Jäger, chi nu saja bun da confruntar ils uffants in scoula cun duos rumantschs, citat: *"Es wäre aus unserer Sicht pädagogisch falsch gewesen und es ist eben auch politisch nun bestätigt worden, und gerichtlich bestätigt worden, dass es nicht gut ist, wenn Kinder im Laufe ihrer individuellen Schulzeit mit mehreren Varianten der gleichen Muttersprache konfrontiert sind."*

La PRO IDIOMS Engiadina refüsa energicamaing eir la nouva proposta dal plan d'instrucziun 21 e fa valair il dret da trattamaint egual eir per ils uffanta alfabetisats i'l idiom. Concret vuol quai dir:

- Ingün rg aint il PI21 per las scoulas alfabetisadas i'l idiom!
- Ingünas definiziuns na legalas pertoccand il rg aint ils „Chapitels introductivs“ dal PI21.

## **7. Premi idiomatic**

Il Premi idiomatic vain surdat quist on a la grupp "a Sent be rumantsch" per lur grond ingaschamaint a favur da la lingua rumantscha. Cristina Gregori preschainta il concept da quist'idea chi ha gnü grond success.

## **8. Salüd dal president da la Pro Idioms Surselva**

Il president, Lorenz Alig intuna in seis pled cha be units hajan nus la pussibilità da raggiundscher ils böts previs. Cha la Surselva e l'Engiadina sajan units sco mai illa cumbatta dals idioms. El appelescha da concentrar las forzas per raggiundscher ils böts in quista cumbatta chi cuntinuescha.

## **9. Orientaziuns dad Urs Cadruvi, secretari general da la Lia Rumantscha**

Urs Cadruvi manaja cha'l temp saja madür eir our il departamaint d'educaziun e cha quels spettan sülla resposta da la Lia Rumantscha quai chi pertocca il PI21. El manzuna la gronda lavur da la Pro Idioms, il memorandum chi saja stat necessari per avair üna vusch politica. Cha quel haja procurà cha 11 commembers da la "cumischiun per fuormaziun e cultura" as hajan laschè persvader da müdar lur idea. Cha la grupp politic strategica haja contactà a Martin Jäger e cha quel haja refüsà tuot lur propostas. Urs Cadruvi attesta cha'l sböz dal PI21 saja stat ün grond frust.

Cuntaint e'l da pudair comunicar cha'l concept da mezs d'instrucziun rumantschs saja gnü tramiss al departamaint d'educaziun.

## 10. Varia

Curdin Brunold orientescha cha'l departamaint d'educaziun refüsa da far ils discs cumpacts da matematica per las scoulas idiomáticas. Causa cha'l bsögn da las scoulas saja stat avantman s'hajan magisters/magisters mis a disposiziun voluntariamaing per far quista lavur ed hajan furni las scoulas culs mezs correspuondents. La Pro idioms ha sustgü ils traducturs/ las traducturas cun üna cuntribuziun per lur lavur.

Davo la radunanza spordscha la PRO IDIOMS ün aperitiv per star amo ün mumaint da cumpagnia.

Pel protocol:



Anna Chatrina Brunold-Riatsch  
actuara PIE